

Temperament i poznanie

Maria Ledzińska
Marcin Zajenkowski
Maciej Stolarski

Temperament i poznanie

energetyczne i czasowe
zaplecze umysłu

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2013

Recenzent:
prof. dr hab. Włodzimierz Oniszczenko
prof. dr hab. Andrzej Sękowski

Redaktor prowadzący:
Agnieszka Szopińska

Redakcja i korekta:
Magdalena Ziarkiewicz

Projekt okładki i stron tytułowych:
Katarzyna Juras

Ilustracja na okładce © vladgrin / fotolia.com

Copyright © by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2013

ISBN 978-83-7383-595-5

**Praca naukowa dofinansowana ze środków na naukę
Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w latach 2010–2012
jako projekt badawczy nr N N106 039 938**

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa
tel./fax 22 826 59 21, 22 828 95 63, 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 105, 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)
Druk i oprawa: Drukarnia STABIL w Krakowie

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział 1. Regulacyjna Teoria Temperamentu (RTT)	13
Uwagi wstępne	13
Temperament jako przedmiot badań psychologicznych.	13
Podstawowe tezy regulacyjnej teorii temperamentu	20
Energetyczna charakterystyka zachowania	21
Czasowa charakterystyka zachowania	24
Struktura temperamentu	25
Metody szacowania struktury temperamentu	28
Funkcjonalne znaczenie temperamentu	29
Temperament a styl działania	30
Temperament i stres	32
Diagnoza temperamentu w ujęciu RTT	39
Rozdział 2. Temperament a procesy uwagi	42
Wprowadzenie	42
Uwaga jako podstawowy proces poznawczy	43
Przegląd teorii uwagi	45
Teorie selekcji źródła	45
Teorie przeszukiwania pola percepcyjnego	47
Teorie podzielności uwagi.	48
Teorie przedłużonej koncentracji, czyli czujności	50
Teorie przerzutności uwagi	51
Uwaga jako procesor przetwarzania informacji i zasób ...	52
Temperament, inteligencja a uwaga: kierunki	
i modele badań	56
Inteligencja a uwaga	56
Osobowość a uwaga	57
Temperament a uwaga.	58
Badania własne	58
Badanie 1	63
Osoby badane	63
Narzędzia badawcze	63
Badane zmienne i ich wskaźniki	65

Analizy statystyczne	68
Wyniki	69
Dyskusja	78
Badanie 2	81
Metoda.	81
Zmienne niezależne	83
Wyniki	86
Podsumowanie	91
Rozdział 3. Temperament i pamięć robocza	93
Wprowadzenie	93
Modele pamięci roboczej	93
Inteligencja, temperament i pamięć robocza	97
Badanie 1	100
Metoda.	100
Wyniki	103
Dyskusja	105
Badanie 2	106
Metoda.	106
Wyniki	108
Podsumowanie	112
Rozdział 4. Temperament a inteligencja	115
Wprowadzenie	115
Badanie 1. Temperament a inteligencja ogólna	123
Metoda.	124
Wyniki i dyskusja	124
Badanie 2. Temperament a inteligencja skryzalizowana	128
Metoda.	128
Wyniki i dyskusja	129
Badanie 3. Temperament a zróżnicowanie zdolności intelektualnych	131
Metoda.	131
Wyniki i dyskusja	131
Podsumowanie	132
Rozdział 5. Temperament a inteligencja emocjonalna.	135
Wprowadzenie	135

Pojęcie <i>inteligencji emocjonalnej</i>	136
Czy inteligencja emocjonalna jest rzeczywiście inteligencją?	137
Teoria inteligencji emocjonalnej autorstwa Saloveya i Mayera	139
Inteligencja emocjonalna a poznanie	140
Dotychczasowe badania nad powiązaniem inteligencji emocjonalnej i temperamentu	144
Badania własne	148
Hipotezy	148
Metoda	149
Wyniki	150
Temperament, inteligencja płynna i inteligencja emocjonalna	153
IE a neurotyczność	159
Podsumowanie	160
Rozdział 6. Temperament i metapoznanie	162
Istota i struktura metapoznania	162
Różnorodność studiów metapoznawczych	165
Metapoznanie w perspektywie badań różnicowych	165
Metapoznanie w ujęciu psychologii poznawczej	167
Metapoznanie w studiach rozwojowych i edukacyjnych	173
Badania własne: temperament i metapoznanie	175
Badanie 1. Temperament i kontrola myśli	176
Metoda	179
Wyniki	179
Badanie 2. Temperament i kontrola treści (przekonań) metapoznawczych	181
Metoda	182
Wyniki	183
Badanie 3. Temperament i kontrola zachowania (uczenia się)	184
Metoda	186
Wyniki	186
Badanie 4. Temperament i kontrola czasu	187
Metoda i wyniki	188

Badania 5, 6, 7. Temperament i doświadczenia	
metapoznawcze	190
Badanie 5. Temperament a siła doznań stresu	
informacyjny	192
Badanie 6. Temperament a doświadczany stres	
informacyjny – replikacje	194
Badanie 7. Związki między doznawanym stresem	
informacyjnym a cechami temperamentu	
w pięciu ujęciach	196
Temperament i metapoznanie – wnioski końcowe.	197
Podsumowanie	199
 Rozdział 7. Temperament a funkcjonowanie poznawcze.	
Próba syntezy i perspektywy dalszych badań	203
Znaczenie poszczególnych cech temperamentu	
dla funkcjonowania poznawczego	204
Żwawość	204
Perseweratywność.	206
Wrażliwość sensoryczna	208
Reaktywność emocjonalna	210
Wytrzymałość	212
Aktywność.	214
Perspektywy dalszych badań	217
 Bibliografia	220
 Noty o Autorach.	247